

Mezelf de baas

Mensje van Keulen: 'Zelf heb ik nooit ervaren dat mij iets niet gegund werd.'
Jurk: Sandra Zomer, visagie en haar: Pascale Hoogstraate.
Foto Imke Panhuijzen

Journalist en schrijver Daniela Hooghiemstra interviewt voor V bekende vrouwen over wat het betekent vrouw te zijn anno nu.

Wat betekent het om nu vrouw te zijn? In een nieuwe reeks interviews stelt Daniela Hooghiemstra die kwestie aan de orde. Schrijfster Mensje van Keulen: 'Ik schrijf al bijna 45 jaar in mijn eentje. Daar komt geen man bij kijken.'

DOOR DANIELA HOOGHIEMSTRA

'Mijn moeder maakte kantoren schoon. Ze wilde dat ik het beter kreeg. Ze betaalde een kamertje voor me, zodat ik kon schrijven en schilderen. Mijn vader besteedde het geld aan zichzelf en was vaak van huis. Na 25 jaar verliet hij mijn moeder voor een ander. Het offer dat mijn moeder bracht, wakte later mijn woede. De onzichtbaarheid van al die vrouwen die zo hard werken zonder dat het gezien wordt. Het beroep van schoonmaakster zou hoger gewaardeerd moeten worden. Het

heeft lang geduurd voor ik zelf een werkster durfde te nemen. Ik vind het nog steeds heel aardig als iemand anders dat werk voor mij doet.'

Mensje van Keulen (70) brak in 1972 door met de roman *Bleekers zomer*. Sindsdien heeft ze als schrijfster van romans, korte verhalen en kinderboeken een omvangrijk oeuvre opgebouwd dat wordt gekenmerkt door zwartgalligheid en humor, onverbiddelijkheid en mededogen. De relatie tussen man en vrouw komt er weinig rooskleurig uit naar voren; onderling wantrouwen zet de toon. 'Maar er wordt geen ruzie gemaakt', haast ze zich te zeggen, 'en ik laat nauwelijks iemand doodgaan.'

Van Keulen kreeg ook bekendheid als lijstduwer van de Partij voor de Dieren. Maar strijden doet ze doorgaans achter haar bureau. Aan ruzie heeft ze een hekel. 'Toen mijn huwelijk misging, ben ik een dagboek bij gaan houden. Ik zei niet 'wat een klootzak', maar schreef het. Dat werkte therapeutisch.' Na de scheiding voedde ze haar zoon alleen op. 'Mijn moeder hielp, haalde hem op in het weekend, zodat ik kon schrijven. Ik was verdrietig in die tijd, maar ook opgelucht. Ik vond het heerlijk om alleen te zijn.'

Ben je feministisch?

'Ik heb veel aan de vrouwenstrijd te danken. Maar ze zijn wel erg de egocentrische kant op gegaan. Met een spiegel in je vagina kijken, dat soort onzin. Onsmakelijk. Aan de mode van 'alle mannen bij het vuilnis' heb ik nooit meegedaan. Je kunt de helft van de mensheid toch niet zomaar afserven. Veel maatschappelijke stromingen zijn een dekmantel voor narcisme. In naam van een groep jezelf naar voren schuiven.'

Worden vrouwen achtergesteld?

'Je moet onderkennen dat ze minder verdienen, minder topfuncties bekleden, minder literaire prijzen krijgen. Maar misschien ligt het niet alleen aan de mannen. Zelf heb ik nooit ervaren dat mij iets niet gegund werd. Ik heb alles kunnen doen wat ik wilde. Ik schrijf al bijna 45 jaar in mijn eentje. Daar komt geen man bij kijken.'

Heb je een man nodig?

'Ik heb mijn moeder vaak horen zeggen: 'Nooit meer een kerel.' Mijn zus zei het ook. Maar spierkracht is handig. Ik heb ook altijd weer te doen met mannen. Twee jaar na mijn scheiding ben ik het hof gemaakt. Hij was ook lief voor mijn zoon, dus ja, dan besluit je de boel toch weer bij elkaar te doen.'

Heb je je vrouwelijke aantrekkingskracht in de strijd geworpen?

'Het is nooit in mijn hoofd opgekomen. Ik was daar misschien te verlegen voor. Achteraf hoorde ik wel eens van onuitgesproken verliefdheden. Maar die hele seks wordt overschat. Je kunt prima leven zonder. Al die vrije seks, ik vond het behoorlijk irritant. Ik heb heel wat mensen ongelukkig zien worden.'

'Ik herinner me een boottocht op het IJ in de jaren zeventig. Iedereen lag daar in een grote ruimte te neuken. Ik vond het niet om aan te zien, hing over de reling en dacht: wanneer gaat dit schip eens terug naar de wal?'

Hoe denk je over mannen?

'Wisselvallig. Ik heb veel plezier met ze gehad. Bij *Propria Cures* en *Maatstaf* had ik nooit

moeilijkheden, ik heb me nooit hoeven inhouden, werd gelijkwaardig behandeld. Maar je hebt er ook ellendelingen tussen. Die bijvoorbeeld 's nachts bij je in bed kruipen en je dan in feite verkrachten omdat ze denken: die is toch dronken.'

En daarna?

'Ben je diep teleurgesteld. Ziek. Hoofdpijn. Nou ja, je mag blij zijn als je zoiets overleeft. Ik heb geen aangifte gedaan. Voor een andere vrouw, die minder gedisciplineerd is, is zoiets misschien erger dan voor mij. Ik ga op basis van die ervaring ook niet alle mannen veroordelen. De meeste mannen doen dit niet.

'En zoveel mannen zijn op zo'n onhandige manier ook weer zo zachtaardig, dat je er week van wordt. Je wilt je daarover ontfermen. Mannen verkrachten en moorden meer, maar vrouwen kunnen ook verschrikkelijk zijn. Mijn vader liet mijn moeder in de steek, maar viel zelf in handen van een gekkin die hem terroriseerde.'

Je kunt mannen wel aan?

'Als ik terugkijk, denk ik: er is er over mij niet één de baas geweest.'

Is fictie een vorm van macht?

'Ik ben in mijn boeken de baas. Meer dan in de echte wereld. Ervaringen zoals woede of verdriet vinden een nieuwe vorm. Op mijn personages valt geen peil te trekken. De ene keer werd gezegd dat de vrouwelijke personages te slaafs waren, de andere keer waren de mannen weer te zwak.'

Je denkt niet in categorieën.

'Daar heb ik een hekel aan. Het idee dat je vastzit aan een groep vind ik afschrikwekkend. Dat je je als vrouw zou moeten laten steriliseren voor de kunst, was ook zo'n idee. Ik wilde moeder worden, maar ook schrijven. Als ik gedwongen werd te kiezen, zou ik

voor mijn zoon en kleinzoon kiezen. Maar gelukkig hoef ik niet te kiezen. Ik zou me geen raad weten met alles dat mij de hele tijd te binnen schiet.'

Je goede vriend, Maarten 't Hart, wilde van man in vrouw veranderen.

'Ik heb daarover een boek geschreven: Geheime dame. Samen hebben we geprobeerd het taboe te doorbreken. Terwijl wij door het land trokken, werd geregeld omgekeken. Mensen vinden het ongemakkelijk. De uitgever heeft ons uiteindelijk geadviseerd ermee op te houden. Ik vond het jammer. Waarom dwingen mensen elkaar in een rol? Ik vond vrouwen vroeger ook aantrekkelijk. Later werden het mannen, maar zo veel mannen vind ik ook niet aantrekkelijk. Je moet er toch meestal niet aan denken dat je naast iemand wakker wordt.'

Vanwaar je fascinatie met vampiers?

'Die heb ik al van kind af aan. De stomme film Nosferatu is de aller, allerengste. Een klein, krom, scharminkelig mannetje met twee lange voortanden.'

Als hij bijt, bieden vrouwen geen verzet.

'Ze ondergaan het en gaan dan zelf ook bloed drinken. Vampirisme appelleert aan het eeuwige leven, de ondoed. Daarom vind ik het aantrekkelijk. Ik ben het er niet mee eens dat de dood je komt halen. In mijn boeken straf ik mijn personages af, maar ik laat ze nooit doodgaan.'

Ze kijkt naar buiten. 'Hé wat zielig. Die duif hipt met dat pootje.' Ze staat op. 'We jagen hem altijd weg met een waterpistool, omdat hij het voer van andere vogeltjes afpikt. Maar ik ga hem nu toch een stukje koek geven. Arm beestje.'

Lijden dieren meer dan vrouwen?

'Wat wij de dieren aandoen, gaat elk voorstellingsvermogen te boven. Hoe ze in wagens gehesen worden, halfdood aankomen. Ik ben sinds mijn 20ste vegetariër. Het is moeilijk voor mij om toe te zien hoe mensen lijken eten. Mijn aardigste vriendinnen doen het.'

En jouw man?

'Die krijgt geen vlees van mij. Hij zegt dat de smaak hem is vergaan, maar als we ergens zijn waar bitterballen rondgaan, zie ik hem daar toch van eten. Dan denk ik: o, het zit er dus nog steeds in.'

Is er een verschil tussen literatuur door mannen en door vrouwen?

'Mannen lezen misschien liever mannen, maar voor mij is er geen verschil. Opvallend is wel dat vrouwen vanouds vaak thrillers schrijven en dat ook mannen die graag lezen.'

Past de hoofddoek in ons straatbeeld?

'Ik word er niet altijd vrolijk van. Hem willen dragen omdat-ie mooi staat, is iets anders dan een veronderstelde superioriteit van een religie willen uitdragen. Dat zou niet moeten.'

Moeten er vaste quota komen voor vrouwen in de politiek en het bedrijfsleven?

'Graag meer vrouwen, maar in dwang geloof ik niet. Kwaliteit gaat voor. Uitsluitend openbare scholen zou om te beginnen beter zijn, zodat alle jongens en meisjes gelijke kansen krijgen.'

Mensje van Keulen

- 1946 Geboren in Den Haag
- 1969 Redactie Maatstaf
- 1970-1972 Redactie Propria

Cures

- 1972 Debuutroman Bleekers zomer.
- 1986 Zilveren Griffel voor Tommie station
- 1988 Nienke van Hichtumprijs voor Vrienden van de maan
- 2006 Kandidaat bij de Tweede Kamerverkiezingen voor de Partij voor de Dieren
- 2014 Constantijn Huygensprijs